

Jacek Musiałkiewicz

**Program nauczania
obowiązkowych zajęć edukacyjnych
z organizacji pracy małych zespołów (OMZ)
dla techników i szkół policealnych**

W roku szkolnym 2019/2020
przedstawiony program nauczania
może być włączony do programu nauczania w każdym zawodzie
w klasach drugich, trzecich i czwartych techników (dla absolwentów gimnazjów),
w których na treści kształcenia związane z organizacją pracy małych zespołów
przeznaczono 30 godzin.

**Warszawa, sierpień 2017 r.
aktualizacja: czerwiec 2019 r.**

Spis treści

SPIS TREŚCI	2
CHARAKTERYSTYKA PROGRAMU	3
EFEKTY KSZTAŁCENIA I MATERIAŁ NAUCZANIA.....	5
PROPOZYCJE KRYTERIÓW OCENY I METOD SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIA.....	9
SPOSODY OSIĄGANIA USZCZEGÓLOWIONYCH EFEKTÓW KSZTAŁCENIA, Z UWZGLĘDNIENIEM MOŻLIWOŚCI INDYWIDUALIZACJI PRACY W ZALEŻNOŚCI OD POTRZEB I MOŻLIWOŚCI UCZNIÓW.....	12
OPIS WARUNKÓW, W JAKICH PROGRAM BĘDZIE REALIZOWANY	14

Charakterystyka programu

Program nauczania obejmuje obowiązkowe zajęcia edukacyjne dotyczące organizacji pracy małych zespołów. Zajęcia te powinny być realizowane we wszystkich technikach i szkołach policealnych, realizujących kształcenie w każdym z zawodów wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 grudnia 2016 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. z 2016 r., poz. 2094)¹. Program nauczania może być wykorzystywany również przez podmioty organizujące kształcenie w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych.

Treści zawarte w programie nauczania są zgodne z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2017 r., poz. 860)².

Przedstawiony program nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych z organizacji pracy małych zespołów może stanowić element programu nauczania dla każdego zawodu. Treści zawarte w programie nauczania dotyczą różnych branż, bo bez względu na to, w jakim zawodzie ktoś będzie pracował, to zawsze wykorzysta wiadomości i umiejętności z zakresu organizowania pracy małych zespołów jakie zdobędzie w ramach tego przedmiotu.

Każdy nauczyciel korzystający z tego programu nauczania powinien go uzupełniać o te treści nauczania jakie są specyficzne dla zawodu, w którym będzie on wykorzystywany. Każdy nauczyciel korzystający z tego programu nauczania może również dowolnie modyfikować i dostosowywać przedstawiony program nauczania do własnych potrzeb.

Przedstawiony program nauczania zawiera wszystkie elementy programu nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych, stanowiących element programu nauczania dla zawodu, które zostały wymienione w Ustawie z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1557, z późn. zm.).

W strukturze prezentowanego programu nauczania zamieszczone są następujące elementy:

- a) **efekty kształcenia i materiał nauczania** dla wyodrębnionych bloków tematycznych z podaniem liczby godzin przeznaczonych na realizację poszczególnych bloków. Dla każdego bloku tematycznego podane zostały informacje o:
 - materiale nauczania;
 - ogólnych efektach kształcenia zawartych w podstawie programowej kształcenia w zawodach części II, w zakresie organizacji pracy małych zespołów (OMZ);
 - uszczegółowionych efektach kształcenia;
- b) **propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia;**
- c) **sposoby osiągnięcia uszczegółowionych efektów kształcenia**, z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów;
- d) **opis warunków, w jakich program będzie realizowany.**

¹ Jeżeli program nauczania jest realizowany w klasach czwartych techników, stosowane jest inne rozporządzenie – Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. z 2012 r., poz. 7).

² Jeżeli program nauczania jest realizowany w klasach czwartych techników, stosowane jest inne rozporządzenie – Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz.U. z 2012 r., poz. 184).

Dodatkowym materiałem dla Państwa wysyłanym w odrębnym pliku jest plan wynikowy oraz zestaw testów, prezentacji i materiałów uzupełniających do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu organizacji pracy małych zespołów.

Program nauczania został sporządzony przy założeniu, że na realizację materiału nauczania związanego z organizacją pracy małych zespołów przewidziano 30 godzin. Dla tych techników i szkół policealnych w których treści kształcenia z zakresu organizacji pracy małych zespołów są realizowane w ramach jednego przedmiotu wraz treściami nauczania z zakresu kompetencji personalnych i społecznych – w wymiarze 30 godzin (m.in. dla szkół stosujących plany nauczania opracowane przez ORE) opracowaliśmy odrębny program nauczania.

Proponuję, aby zajęcia dotyczące organizacji pracy małych zespołów były realizowane na początku kształcenia w technikach i szkołach policealnych. Dzięki takiemu rozwiązaniu wiedza i umiejętności zdobyte przez uczniów w ramach przedmiotu organizacja pracy małych zespołów będą mogły być rozwijane w ramach innych przedmiotów zawodowych.

Efekty kształcenia i materiał nauczania

1. Praca – liczba godzin 3

Materiał nauczania

Pojęcie pracy. Cele pracy: wyprodukowanie nowego przedmiotu, wykonanie (świadczenie) usługi materialnej (rzeczowej), świadczenie (wykonanie) usługi niematerialnej (nierzeczowej). Praca jako źródło dochodów. Praca jako źródło satysfakcji. Prawne podstawy świadczenia pracy.

Ogólne efekty kształcenia zawarte w podstawie programowej kształcenia w zawodach

OMZ (1) planuje i organizuje pracę zespołu w celu wykonania przydzielonych zadań.

Uszczegółowione efekty kształcenia

Wyjaśnia pojęcie „praca”.

Wymienia cele pracy.

Odróżnia pojęcia: produkcja, świadczenie usługi rzeczowej, świadczenie usługi nierzeczowej.

Wyjaśnia podstawowe powody, dla których ludzie pracują.

Wyjaśnia pojęcie „dochód” i „satysfakcja”.

Wymienia, jaką postać mogą mieć dokonania dające satysfakcję z pracy.

Wymienia formy świadczenia pracy (prawne podstawy świadczenia pracy).

Podaje przykłady efektów pracy będących: produkcją, świadczeniem usługi rzeczowej i świadczeniem usługi nierzeczowej.

Przedstawia i charakteryzuje podstawowe źródła uzyskania dochodu.

Podaje przykłady różnych postaci dokonań dających satysfakcję z pracy, dla zawodu który zdobywa.

Potrafi zwiększać swoją satysfakcję z pracy.

Charakteryzuje formy świadczenia pracy (prawne podstawy świadczenia pracy).

2. Planowanie pracy zespołu – liczba godzin 6

Materiał nauczania

Misja i cel organizacji. Zadania indywidualne i zespołowe. Praca ludzi w organizacji. Definiowanie zadań częściowych. Kolejność wykonania zadań częściowych. Terminy wykonania zadań częściowych.

Ogólne efekty kształcenia zawarte w podstawie programowej kształcenia w zawodach

OMZ (1) planuje i organizuje pracę zespołu w celu wykonania przydzielonych zadań.

Uszczegółowione efekty kształcenia

Wyjaśnia pojęcia „misja” i „cel organizacji”.

Odróżnia zadania indywidualne od zadań zespołowych.

Wymienia etapy planowania pracy zespołu w celu wykonania przydzielonego zadania.

Wyjaśnia pojęcie „zadanie częściowe” i podaje przykłady zadań częściowych dla opisanego zadania, jakie ma wykonać zespół.

Wyjaśnia pojęcia „proces” i „mapa procesu”.

Wyjaśnia pojęcie „harmonogram”.

Podaje przykłady misji organizacji komercyjnych, organizacji publicznych i organizacji społecznych.

Podaje przykłady zadań indywidualnych i zadań zespołowych jakie mogą występować w zawodzie, który zdobywa.

Definiuje zbiór zadań częściowych dla podanego zadania jakie ma wykonać zespół oraz określa kolejność i terminy ich wykonania.

Sporządza mapę procesu dla podanego zadania, jakie ma wykonać zespół.

Sporządza harmonogram realizacji podanego zadania, jakie ma wykonać zespół.

3. Dobieranie osób do wykonania przydzielonego zadania – liczba godzin 3

Materiał nauczania

Grupowanie zadań częściowych. Określanie niezbędnych kompetencji. Wybór członków zespołu. Profil kompetencyjny. Poszukiwanie nowych pracowników. Poszukiwanie zleceniobiorców. Poszukiwanie firmy zewnętrznej lub osoby wykonującej dzieło (podwykonawcy). Oddelegowanie wybranych osób do wykonania zadań częściowych. Harmonogram realizacji przydzielonego zadania.

Ogólne efekty kształcenia zawarte w podstawie programowej kształcenia w zawodach)

OMZ (2) dobiera osoby do wykonania przydzielonych zadań.

Uszczegółowione efekty kształcenia

Wymienia kolejne etapy prowadzące do doboru osób wykonujących przydzielone zadanie.
Wyjaśnia cel grupowania zadań częściowych.
Wyjaśnia pojęcie „profil kompetencyjny”.
Wymienia rozwiązania jakie można zastosować w sytuacji, gdy w organizacji nie ma osób z pożądanymi kompetencjami.
Wyjaśnia pojęcia „rekrutacja”, „aplikacja”, „opis stanowiska”, „profil kandydata” i „harmonogram realizacji przydzielonego zadania”.
Opisuje proces wyboru osób do wykonania poszczególnych grup zadań częściowych.
Opisuje przebieg procesu oddelegowania osób do wykonania poszczególnych grup zadań częściowych.
Dokonuje grupowania zadań częściowych dla podanego zadania, jakie ma wykonać zespół.
Sporządza profil kompetencyjny osoby odpowiedzialnej za wykonanie podanej grupy zadań częściowych.
Opisuje przebieg procesu zatrudniania nowych pracowników przez organizację.
Podaje wady i zalety rekrutacji wewnętrznej i rekrutacji zewnętrznej.
Sporządza opis stanowiska na podstawie otrzymanych założeń.
Sporządza profil kandydata do pracy na podstawie otrzymanych założeń.
Na podstawie otrzymanych założeń wypełnia formularz wykorzystywany do oddelegowania pracownika do wykonania zadania
Na podstawie otrzymanych założeń sporządza harmonogram realizacji przydzielonego zadania.

4. Kierowanie wykonaniem przydzielonego zadania – liczba godzin 5

Materiał nauczania

Kierowanie. Motywacja. Teorie składników motywacji: teoria hierarchii potrzeb stworzona przez Masłowa, teoria czynników motywacyjnych Herzberga i teoria trzech potrzeb McClelland’a.
Motywowanie. Teorie procesu motywowania: teoria oczekiwań Vrooma, teoria słuszności Adamsa, teoria ustalania celów Locke’a. Zasady skutecznego motywowania. Rozwiązywanie konfliktów między członkami zespołu.

Ogólne efekty kształcenia zawarte w podstawie programowej kształcenia w zawodach

OMZ (3) kieruje wykonaniem przydzielonych zadań.

OMZ (6) stosuje metody motywacji do pracy.

Uszczegółowione efekty kształcenia

Wyjaśnia pojęcia „kierowanie”, „motywacja”, „motywowanie”, „motywatory”, „czynniki higieny”, „konflikt”.
Podaje cechy prawidłowo określonego celu dla pracownika.
Wymienia różne narzędzia motywowania i charakteryzuje je.
Klasyfikuje narzędzia motywowania na płacowe i wypłacowe narzędzia motywowania.
Opisuje zasady skutecznego motywowania.
Podaje przykłady konfliktu interesów, konfliktu wartości i konfliktu poglądów.
Opisuje funkcje, jakie pełni konflikt w organizacji.

Identyfikuje sygnały świadczące o zbliżaniu się konfliktu.
Wymienia i charakteryzuje trzy podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów: negocjacje, mediacje i arbitraż.
Opisuje wybraną teorię składników motywacji.
Podaje przykłady motywatorów i czynników higieny.
Opisuje wybraną teorię procesu motywowania.
Na podstawie przedstawionego opisu sytuacji ustala cele dla pracownika zgodnie z zasadą SMART.
Dobiera odpowiednie narzędzia motywowania do przedstawionego opisu sytuacji.
Klasyfikuje narzędzia motywowania na środki przymusu, środki perswazji i środki zachęty.
Dobiera zasady skutecznego motywowania do przedstawionego opisu sytuacji.
Identyfikuje rodzaj konfliktu na podstawie przedstawionego opisu sytuacji.
Wybiera sposób rozwiązania konfliktu do przedstawionego opisu sytuacji.
Opisuje role, jakie w konflikcie może przyjmować kierujący zespołem i wyjaśnia różnicę między nimi.

5. Komunikowanie się ze współpracownikami – liczba godzin 3

Materiał nauczania

Proces komunikacji. Formy komunikacji. Sprzężenie zwrotne. Kanały komunikacji. Zasada skutecznej komunikacji. Przeszkody w komunikacji. Wielkie kwantyfikatory. Kierunki komunikacji w organizacji.

Ogólne efekty kształcenia zawarte w podstawie programowej kształcenia w zawodach

OMZ (7) komunikuje się ze współpracownikami.

Uszczegółowione efekty kształcenia

Definiuje pojęcia „proces komunikacji”, „sprzężenie zwrotne”, „kanał komunikacji”, „wielkie kwantyfikatory” i „plotka”.
Wyjaśnia, na czym polega komunikowanie się w organizacji.
Wymienia formy i kanały komunikacji.
Charakteryzuje czynniki decydujące o wyborze kanału komunikacji.
Wymienia przeszkody w komunikacji.
Przedstawia kierunki komunikacji w organizacji.
Wyjaśnia, jak wielkie kwantyfikatory wpływają na komunikację.
Wyjaśnia, na czym polega sprzężenie zwrotne w komunikacji?
Charakteryzuje formy i kanały komunikacji.
Wybiera najlepszy kanał komunikacji do przedstawionego opisu sytuacji.
Proponuje zastosowanie konkretnych sposobów usunięcia przeszkód w komunikacji do przedstawionego opisu sytuacji.
Podaje przykłady wielkich kwantyfikatorów i opisuje skutki jakie mogą być wywołane w związku z ich zastosowaniem.
Stosuje zasadę skutecznej komunikacji.
Opisuje kierunki komunikacji w organizacji.
Wyjaśnia, dlaczego plotka może negatywnie wpływać na organizację.

6. Ocena jakości wykonania przydzielonego zadania – liczba godzin 4

Materiał nauczania

Jakość. Etapy, przez które należy przejść w celu przeprowadzenia oceny jakości wykonania przydzielonego zadania:

1. określenie stanu pożądanego;
2. zakomunikowanie wymagań osobom wykonującym zadanie;
3. określenie stanu rzeczywistego;
4. porównanie stanu pożądanego ze stanem rzeczywistym;
5. wyrobienie sobie opinii, na temat tego czy zadanie zostało wykonane zgodnie z planem;
6. zidentyfikowanie przyczyny rozbieżności między planem a jego realizacją.

Ogólne efekty kształcenia zawarte w podstawie programowej kształcenia w zawodach

OMZ (4) monitoruje i ocenia jakość wykonania przydzielonych zadań.

Uszczegółowione efekty kształcenia

Definiuje pojęcia „jakość”, „wymagania dotyczące wykonania zadania”, „raport”, „kanał raportowania”

Wyjaśnia, na czym polega ocena jakości wykonania przydzielonego zadania.

Wymienia etapy, przez które należy przejść w celu przeprowadzenia oceny jakości wykonania przydzielonego zadania.

Podaje sposoby zakomunikowania wymagań osobom realizującym zadania.

Wyjaśnia, na czym polega określanie stanu rzeczywistego.

Wymienia formy raportowania.

Wymienia źródła informacji na temat wykonanych zadań.

Opisuje na czym polega wykorzystywanie osobistego doświadczenia oceniającego w procesie określania stanu rzeczywistego.

Wyjaśnia, na czym polega porównanie stanu pożądanego ze stanem rzeczywistym.

Wyjaśnia, na czym polega wyrobienie opinii na temat wykonanego zadania.

Wyjaśnia, na czym polega identyfikowanie przyczyn rozbieżności między stanem pożądanym a rzeczywistym.

Opisuje, co trzeba zrobić, żeby przeprowadzić ocenę jakości wykonania przydzielonego zadania.

Formuluje stan pożądaný dla podanych przykładów zadań.

Podaje przykłady źródeł informacji na temat wykonanych zadań.

Sporządza raport z wykonanego zadania.

Dobiera kanał raportowania do przedstawionego opisu sytuacji.

Porównuje stan pożądaný ze stanem rzeczywistym na podstawie przedstawionego opisu sytuacji.

Identyfikuje przyczyny niezgodności stanu rzeczywistego ze stanem pożądanym, na podstawie przedstawionego opisu sytuacji.

Wyjaśnia, dlaczego ważne jest wykorzystywanie osobistego doświadczenia oceniającego w procesie określania stanu rzeczywistego.

Opisuje metodę 5 Why.

7. Wprowadzanie usprawnień technicznych i organizacyjnych – liczba godzin 3

Materiał nauczania

Usprawnienia techniczne. Usprawnienia organizacyjne. Filozofia Kaizen. Cykl Deminga. Organizacja ucząca się. Uczenie się przez doświadczenie.

Ogólne efekty kształcenia zawarte w podstawie programowej kształcenia w zawodach

OMZ (5) wprowadza rozwiązania techniczne i organizacyjne wpływające na poprawę warunków i jakość pracy.

Uszczegółowione efekty kształcenia

Definiuje pojęcia „usprawnienia techniczne”, „usprawnienia organizacyjne” i „organizacja ucząca się”.

Podaje przykłady usprawnień technicznych i usprawnień organizacyjnych dla swojej branży.

Wyjaśnia, co to jest filozofia kaizen.

Wyjaśnia, co to jest cykl Deminga.

Opisuje model uczenia się przez doświadczenie.

Wyjaśnia, dlaczego wprowadzanie usprawnień technicznych i organizacyjnych jest ważne dla organizacji.

Opisuje zasady filozofii kaizen.

Opisuje czynności, z jakich składa się cykl Deminga.

Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia

Zgodnie z art. 44 b Ustawy o systemie oświaty i Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1534) ocenianiu podlegają osiągnięcia edukacyjne oraz zachowanie ucznia (w szkole policealnej ocenianiu nie podlegają zachowania ucznia).

W ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu organizacji pracy małych zespołów oceniane są osiągnięcia edukacyjne ucznia. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do efektów kształcenia określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach oraz wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania. O wymaganiach edukacyjnych uczniowie powinni zostać przez nauczyciela poinformowani na początku roku szkolnego.

Ocena osiągnięć ucznia nie powinna ograniczać się jedynie do rozpoznawania stopnia opanowania wiadomości i umiejętności. Powinna ona uwzględniać także następujące kryteria:

- biegłość, z jaką uczeń wykonuje zadania (zadanie może być wykonane szybciej lub wolniej, przy pierwszej lub kolejnej próbie, bezbłędnie lub z błędem zauważonym i poprawionym przez ucznia);
- formę opracowania – estetyka opracowania, czytelne zapisywanie liczb;
- formę wypowiedzi – dobór argumentów, komunikatywność, używanie fachowego języka;
- organizowanie pracy własnej przy wykonywaniu zadań;
- samokontrolę;
- wykorzystywanie komputera do wykonywania zadań;
- portfolio ucznia.

Wymienione powyżej kryteria powinny być podstawą zróżnicowania ocen pozytywnych.

Jako punkt wyjścia do propozycji przedmiotowego systemu oceniania w ramach przedmiotu organizacja pracy małych zespołów przyjęto założenie, że warunkiem uzyskania przez ucznia oceny dopuszczającej jest opanowanie wiadomości i umiejętności co najmniej na poziomie 50% w stosunku do wymagań edukacyjnych. Następnie w celu dostosowania przedmiotowego systemu oceniania do skali ocen szkolnych zaproponowano procentowe normy opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych. Poniżej w tabeli przedstawiono propozycję ocen szkolnych i odpowiadających im poziomów opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych.

Tab. Kryteria oceniania według poziomu opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych

Ocena	Poziom opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych
1 (niedostateczna)	poniżej 50% wymagań
2 (dopuszczająca)	51–67% wymagań
3 (dostateczna)	68–78% wymagań
4 (dobra)	79–89% wymagań
5 (bardzo dobra)	90–100% wymagań

Źródło: opracowanie własne

Jeżeli uczeń opanował wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych na ocenę bardzo dobrą, a dodatkowo posiada wiedzę i umiejętności wykraczające poza wymagania programowe otrzymuje on ocenę **celującą**.

Niektórzy nauczyciele w procesie oceniania osiągnięć uczniów wolą posługiwać się kryteriami opisowymi, a nie procentowymi. Dla tej grupy nauczycieli zaprezentowano poniżej opisowe kryteria oceniania w ramach organizacji pracy małych zespołów.

Tabela. Opisowe kryteria oceniania w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu organizacji pracy małych zespołów

Ocena	Kryteria
1 (niedostateczna)	Uczeń: - nie rozumie poleceń nauczyciela; - nie zapamiętuje podstawowych wiadomości; - odrzuca pomoc nauczyciela i kolegów w trakcie zajęć; - nie wykonuje poleceń, ćwiczeń, prac domowych; - nie uczestniczy w wykonywaniu zadań w zespole; - nie prowadzi zeszytu przedmiotowego i portfolio.
2 (dopuszczająca)	Uczeń: - częściowo rozumie polecenia nauczyciela; - zapamiętuje podstawowe wiadomości i potrafi je odtworzyć z pomocą nauczyciela; - rozpoznaje, nazywa i charakteryzuje z pomocą nauczyciela poznane pojęcia i dokumenty; - wykonuje z pomocą nauczyciela proste polecenia i ćwiczenia; - uczestniczy w wykonywaniu zadań w zespole; - prowadzi zeszyt przedmiotowy i portfolio.
3 (dostateczna)	Uczeń: - rozumie polecenia i instrukcje; - zapamiętuje podstawowe wiadomości i odtwarza je samodzielnie; - rozumie omawiane zagadnienia; - samodzielnie i poprawnie wykonuje proste ćwiczenia i zadania; - umie zastosować zdobyte umiejętności w praktyce; - aktywnie uczestniczy w wykonywaniu zadań w zespole; - systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy i portfolio.
4 (dobra)	Uczeń: - rozumie polecenia i instrukcje; - zna omawiane na lekcjach zagadnienia i potrafi je zaprezentować w sposób logiczny i spójny; - rozumie omawiane na lekcjach zagadnienia i umie je wyjaśnić innym osobom; - potrafi formułować wnioski; - uczestniczy w dyskusjach i broni swojego stanowiska; - aktywnie uczestniczy w lekcjach; - poprawnie i sprawnie wykonuje ćwiczenia i zadania; - umie poprawnie zastosować zdobyte umiejętności w praktyce; - systematycznie i starannie prowadzi zeszyt przedmiotowy i portfolio.
5 (bardzo dobra)	Na ocenę bardzo dobrą uczeń powinien spełnić kryteria jak na ocenę dobrą oraz dodatkowo: - posiada bogate wiadomości z zakresu wszystkich treści nauczania; - wykazuje zainteresowanie dodatkowymi źródłami informacji dotyczącymi omawianych treści nauczania; - umie samodzielnie poszukiwać informacji w różnych źródłach oraz je selekcjonować; - potrafi w sposób twórczy rozwiązywać problemy; - kieruje pracą zespołu.
6 (celująca)	Na ocenę celującą uczeń powinien spełnić kryteria jak na ocenę bardzo dobrą oraz dodatkowo: - zdobywa dodatkową wiedzę z zakresu omawianych zagadnień i przekazuje ją innym uczniom; - podejmuje się (indywidualnie lub w zespole) wykonania dodatkowych zadań znacznie wykraczających poza program nauczania.

Źródło: opracowanie własne

Autor programu nauczania proponuje następujące sposoby sprawdzania osiągnięć ucznia z zakresu organizacji pracy małych zespołów:

- odpytywanie;
- prace pisemne (sprawdziany, kartkówki, krzyżówki, testy);
- ocena portfolio ucznia;
- ocena wykonywanych ćwiczeń;
- ocena prac domowych (ćwiczenia, notatki z obserwacji dokonanych przez ucznia, notatki z wycieczek edukacyjnych, notatki dotyczące bieżących wydarzeń);
- ocena zadań praktycznych wykonywanych przez ucznia;
- ocena zaangażowania ucznia w realizację projektu edukacyjnego;
- ocena pracy na lekcji (wypowiedzi ustne, udział w dyskusji, obserwacja zaangażowania uczniów w czasie wykonywania zadań w grupie).

Sposoby osiągania uszczegółowionych efektów kształcenia, z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów

W trakcie realizacji programu nauczania obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu organizacji pracy małych zespołów nauczyciel może stosować różnorodne sposoby postępowania zmierzające do osiągnięcia zamierzonych efektów kształcenia. Sposoby te należy różnicować w zależności od uzdolnień uczniów, ich zainteresowania przedmiotem oraz warunków, w jakich program jest realizowany.

Nauczyciel powinien dążyć do tego, aby uczniowie świadomie i aktywnie uczestniczyli w procesie nauczania-uczenia się, pozwoli to na łatwiejsze osiągnięcie efektów kształcenia. Stopień aktywności uczniów będzie wynikał z ich uzdolnień oraz zainteresowania poszczególnymi częściami materiału nauczania.

Aktywny udział uczniów w lekcji można osiągnąć poprzez dobór odpowiednich metod nauczania. Dlatego w procesie nauczania-uczenia się należy stosować **metody aktywizujące**, np.: dyskusję, burzę mózgów, metodę sytuacyjną, metodę symulacyjną, metodę projektów i studium przypadku. Dzięki zastosowaniu tych metod uczniowie mogą aktywnie uczestniczyć w lekcjach i nabywać umiejętności, które będą im potrzebne w przyszłym życiu zawodowym.

Bardzo ważną rolę odgrywają **metody oparte na bezpośrednich kontaktach**, takie jak: spotkania, wywiady, wycieczki dydaktyczne, obserwacje uczestniczące. Dzięki wykorzystaniu tych metod uczeń ma możliwość zapoznania się ze organizacją pracy w różnych instytucjach. Metody te stwarzają możliwość konfrontacji zdobytej wiedzy z praktyką.

W procesie nauczania-uczenia się wskazane jest wykorzystanie **metody portfolio**. W ramach tej metody szczególne znaczenie ma prowadzenie teczki, do której uczeń wpina sporządzone przez siebie dokumenty, ćwiczenia, testy.

Inną metodą nauczania, która powinna być często wykorzystywana w procesie nauczania-uczenia się jest **kierowanie nabywaniem umiejętności praktycznych**. Metoda ta jest szczególnie przydatna w trakcie realizacji tych części materiału nauczania, w których uczeń zdobywa nowe umiejętności lub doskonali już posiadane. Kształtowanie umiejętności odbywa się najczęściej poprzez pokaz wykonany przez nauczyciela (zazwyczaj połączony z instrukcją dla ucznia o tym, jak wykonać określone zadanie), a następnie próby podejmowane przez ucznia i korygowane przez nauczyciela.

Kolejną z metod nauczania, które można wykorzystać w procesie nauczania-uczenia się jest **metoda symulacyjna**. Polega ona na stworzeniu uproszczonego (modelowego) fragmentu rzeczywistości. Metoda ta zapewnia z jednej strony kształtowanie umiejętności w warunkach zbliżonych do rzeczywistości, z drugiej zaś pozwala na uniknięcie konsekwencji nieudanych prób.

Niektóre z zagadnień realizowanych w ramach przedmiotu organizacja pracy małych zespołów, zwłaszcza związane z wprowadzaniem nowych pojęć, wymagają zastosowania **tradycyjnych metod nauczania**, np. wykładu, rozmowy nauczającej, pracy z tekstem.

Podstawowym środkiem dydaktycznym wykorzystywanym w procesie edukacyjnym powinien być podręcznik.

Do realizacji przedstawionego programu nauczania zalecany jest **podręcznik Izzy Flor „Organizowanie pracy małych zespołów”** – wydany przez Wydawnictwo Ekonomik – Jacek Musiałkiewicz (wyd. I z 2015 r. lub późniejsze). Podręcznik jest dopuszczony do użytku szkolnego przez Ministra Edukacji Narodowej i wpisany do wykazu MEN pod numerem **8/2015**. Układ programu nauczania jest zgodny z układem treści tego podręcznika.

W trakcie procesu nauczania-uczenia się należy wykorzystywać również inne źródła informacji (internet, encyklopedie, słowniki, testy publikowane w prasie, czy w internecie). Dzięki temu można ukształtować u uczniów umiejętność wyszukiwania i korzystania z różnych źródeł informacji. Wielu uczniów najczęściej będzie korzystać z mediów elektronicznych. W tej sytuacji zadaniem nauczyciela jest uświadomienie uczniom, gdzie i jak mają szukać potrzebnych informacji. W miarę możliwości należy umożliwić uczniom korzystanie na lekcjach z internetu. Jeżeli szkoła nie dysponuje odpowiednią liczbą komputerów, to wyszukanie odpowiednich informacji w internecie, po udzieleniu niezbędnych wskazówek przez nauczyciela, może być przedmiotem pracy domowej. Uczniowie posiadający własne komputery mogą tę pracę wykonać w domu, a uczniowie nieposiadający komputerów – w bibliotece, kawiarni internetowej lub wykorzystując komputer innych osób.

Inną grupą przydatnych środków dydaktycznych są środki audiowizualne, które pozwalają na nagrywanie i odtwarzanie scenek sytuacyjnych czy dyskusji. Środki audiowizualne mogą być wykorzystywane również do przedstawiania uczniom filmu dydaktycznego lub zapisów audycji (radiowych, telewizyjnych) dotyczących organizacji pracy małych zespołów. Przy oglądaniu audycji bądź filmu należy zastosować **metodę kierowania obserwacją**. Nauczyciel w tej metodzie komentuje obserwację najczęściej przed nią i po niej.

Kolejną grupę środków dydaktycznych, które należy stosować w trakcie realizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu organizacji pracy małych zespołów stanowią plansze, foliogramy i prezentacje.

Bardzo dobrym rozwiązaniem dydaktycznym z zakresu organizacji pracy małych zespołów jest wykorzystanie studium **przypadku**. Studium przypadku (ang. case study) jest to analiza pojedynczego, konkretnego przypadku. To samo studium przypadku powinno być wykorzystywane w omawianiu poszczególnych zagadnień do ich zobrazowania. W podręczniku przedstawione jest studium przypadku dotyczące firmy produkującej kosmetyki ekologiczne. Firma ta za cel obrała sobie sprzedanie klientom supermarketów jak największej liczby swoich produktów. Każdy nauczyciel może przedstawić studium przypadku dotyczące innej firmy – związanej z zawodem, w którym kształceni są uczniowie i słuchacze w jego szkole.

Opis warunków, w jakich program będzie realizowany

Zajęcia edukacyjne z organizacji pracy małych zespołów powinny być prowadzone w pracowni, która powinna być wyposażona w:

- stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej z dostępem do internetu;
- stanowiska komputerowe (jedno stanowisko dla jednego ucznia), wszystkie komputery podłączone do sieci lokalnej z dostępem do internetu i z podłączeniem do drukarki;
- podręczniki i słowniki;
- projektor multimedialny.